

Kuzeydoğu Suriye'de Güç Paylaşımı Dzenlemesi Barışını Teşvik Edebilir mi? - İbrahim Kumek

---

Suriye İç Savaşı, Heyet Tahrir el-Şam (HTŞ) liderliğindeki muhaliflerin zaferi ve Baas rejiminin kşyle sonuçlanmış olsa da çatışma sonrası dönem önemli belirsizlikler barındırmaktadır. Geçiş hükümeti, Suriye topraklarında meşru şiddet tekeline sahip bir g oluşturamazsa, silahlı örgütleri ve paralel kurumları sisteme entegre edemezse veya tasfiyesini sağlayamazsa ve güvenlik sektörü reformunu gerçekleştiremezse çatışmaların yeniden alevlenmesi kaçınılmazdır. Bu bağlamda, PKK/KCK ile irtibat ve iltisaklı PYD/YPG kontrolündeki Suriye Demokratik Gleri'nin (SDG) organize bir şekilde şiddeti siyasi bir araç olarak kullanmaya devam etmesi ve Fırat Nehri'nin doğusundaki topraklarda hakimiyetini sürdürmesi, geçiş hükümeti açısından ciddi bir tehdit

oluşturmaktadır. Peki iç savaş sonrası devletin ve toplumun kırılğan yapısı göz önüne alındığında, geçiş hükümeti ile SDG arasında olası bir güç paylaşımı düzenlemesi, barışı sağlamanın yanı sıra devlet ve demokrasi inşası için etkili bir strateji sunabilir mi? Devlet gücünün ve kaynaklarının paylaşıldığı bir hükümet modeli, Suriye'nin geleceğini nasıl etkiler?

Güç paylaşımı düzenlemeleri genellikle bölünmüş toplumlarda çatışmaların yönetilmesi amacıyla tasarlanmaktadır. Suriye'de geçiş hükümeti ile SDG arasında siyasi, askeri, ekonomik veya teritoryal düzeyde gücün ve kaynakların paylaşımına yönelik bir anlaşmaya varıldığını varsayalım. Güç paylaşımı uygulamalarını destekleyenler, böyle bir düzenlemenin gelecekteki belirsizlikleri hafifleteceğini, siyasi çoğulculuğu teşvik edeceğini ve SDG'nin Suriye devletine bağlılığını artıracaklarını iddia etmektedirler. Yasama ve yürütme organları ile devlet kurumlarında temsil hakkı, silahlı güçlerin ulusal orduda belirli kotalara sahip olması ve petrol ile diğer ekonomik kaynaklara erişim gibi konularda oluşturulacak paylaşım mekanizmalarının, SDG'nin ulusal düzeyde karar alma süreçlerine aktif katılımını sağlayarak şikayetlerini ve sömürü endişelerini azaltacağı öne sürülebilir. Ayrıca, devletin tüm kademelerinde yasal temsil hakkı kazanan SDG'nin, merkezi hükümetin kendisine zarar verebilecek askeri, ekonomik, sosyal veya kültürel önlemler almasını zorlaştıracakları düşünülebilir. En önemlisi, Fırat Nehri'nin doğusundaki topraklarda özerklik düzenlemesinin anayasal güvenceler ve taahhütler sunarak SDG'nin barış sürecine bağlılığını artıracakları iddia edilebilir. Ancak, bu güç paylaşımı mekanizmalarının, Suriye'de çatışma sonrası devlet inşası bağlamında barışın kalıcılığını gerçekten sağlayıp sağlamayacağı tartışmaya açıktır.

Farklı güç paylaşımı biçimleri, tarafların tercihlerini ne ölçüde yansıttığı ve temel taleplerini şiddet kullanmadan ne derecede karşılayabildiği ile doğrudan ilişkilidir. Güç paylaşımı kurumları birbirleriyle karmaşık bir etkileşim içinde olduğundan, her bir boyutun Suriye'deki mevcut toplumsal ve politik gerçekliğe uygun şekilde tasarlanması gerekmektedir. Liberal barış inşasının bir ürünü olan bu tür kurumsal düzenlemelerin, Suriye'nin geleceğine yönelik sınırlı bir perspektifle çözüme yaklaştığı söylenebilir.

Suriye'deki toplumsal ve politik dinamikler, çatışmanın doğası, bölgesel ve uluslararası aktörlerin müdahaleleri ile devletin kurumsal kapasitesi ve meşruiyeti gibi unsurlar, güç paylaşımının uygulanabilirliğini tartışmalı hale getirmektedir. Nitekim, güç paylaşımı mekanizmalarının başarısızlığa uğradığı ve ciddi sonuçlara yol açtığı Ruanda, Angola, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Sudan, Filipinler, Tacikistan ve Lübnan gibi örnekler bulunmaktadır.

Suriye'nin çok kültürlü yapısı göz önüne alındığında, güç paylaşımı mekanizmaları, bireylerin etnik kimlikleri (Kürt ve Arap) veya dini kimlikleri (Sünni ve Alevi) üzerinden siyasallaşmasına ve vatandaşlık haklarıyla çelişen anti-demokratik bir yapının ortaya çıkmasına yol açabilir. Yasama organında veya kabinede belirli kotaların sağlanması, yürütme organında ise veto yetkisinin tanınması gibi siyasi güç paylaşımına dair mekanizmalar, uzun vadede etnik, dinsel veya dilsel ayrımları pekiştirip iş birliği çabalarını engelleyebilir ve dışlayıcı bir yönetim anlayışının şekillenmesine zemin hazırlayabilir. Bu tür düzenlemeler, katı etnik temelli yapıları koruyarak siyasi gücü dar bir seçkinler grubuyla sınırlayabilir ve etnik kutuplaşmayı sürdürebilir. Ayrıca, seçkinler arası uzlaşmaya dayalı bir yapı, geniş halk katılımını engelleyerek açık rekabeti kısıtlayabilir, bu da kutuplaşmış ve patrimonyal bir yapının oluşmasına neden olabilir.

Askeri güç paylaşımı, SDG'nin kendi sürekli ordusunu sürdürmesine olanak tanıyarak merkezi hükümetin şiddet tekeline aşındıracaktır. Sürdürülebilir barış ve siyasi istikrar açısından, SDG'nin silahlı güçlerini koruması, kapsayıcı bir barışın sağlanmasını engelleyen teşvikler yaratabilir ve kırılğan bir devlet yapısına yol açabilir. Petrol rezervlerine ve diğer ekonomik kaynaklara erişim konusundaki endişeleri gidermek amacıyla gelirin paylaşılması gündeme gelse bile bu durum, bölgedeki kalkınmayı desteklemek yerine himaye ağlarının güçlenmesiyle sonuçlanabilir. Özerklik veya federasyona dayalı teritoryal güç paylaşımı, SDG'nin statüsünü meşrulaştırarak sivillerin silahlı örgütlere katılmasını kolaylaştıracak ve ağları ile kaynakları yeniden dağıtan silahlı mücadeleleri teşvik edecektir. Bu süreç, çok kültürlü yapıya sahip Suriye toplumunun diğer kesimlerine de sirayet edebilir.

Mevcut durumda Suriye'nin geleceğine yönelik güç paylaşımı düzenlemeleri, barış

ortamına geçişi sağlamaktan ziyade çatışma sonrası isyanların hızla patlak vermesine zemin hazırlayabilir. PKK/KCK ile bağlantılı unsurlar tasfiye edilip yeni bir yapılanmaya gidilmediği sürece, g paylaşımı mekanizmalarının uzlaşma ve iş birliğinden çok, bölgede tahakküm ve kontrol sağlama aracı olarak kullanılma riski bulunmaktadır. SDG, askeri yapı veya gölge yönetim üzerindeki kontrolü elinde tuttuğu sürece, çatışmayı yeniden başlatmak için gerekli kaynaklara sahip olacaktır. Bu nedenle, Kuzeydoğu Suriye'deki *de facto* yönetimin yapısının yeniden şekillendirilmesi gerekmektedir. Silahlı gler için terhis, silahsızlanma ve yeniden bütünleşme programları uygulanmalı, Kürt siyasi hareketlerinin yasal ve meşru zeminde ulusal siyasete katılımı teşvik edilmelidir. Mevcut örgütlenmelerin, ulusal siyasete entegre olacak şekilde yasal bir siyasi partiye dönüşmesi desteklenmelidir.

Barışın sürdürülebilir olması için bölgedeki halkların, Suriye devletine ve toplumuna entegrasyonun sağlayacağı faydaları algılaması gerekmektedir. Sivil toplum liderleri, özellikle anayasa ve geçiş dönemine ilişkin reform süreçlerine aktif olarak dahil edilmelidir; aksi takdirde şiddet içeren alternatif arayışlara yönelebilirler. Barışın dış aktörler tarafından empoze edilmesi yerine, iç siyasi kapasiteyi geliştirmeyi amaçlayan süreç odaklı bir yaklaşım benimsenmelidir. Zira barışın sağlanması, değişen koşullara uyum sağlayabilecek esnek bir süreç gerektirir. Bu bağlamda, bölgedeki halkların taleplerini ve şikayetlerini dikkate alacak şekilde siyasi temsiliyet ve katılım mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Son olarak, bu değerlendirmeler güç paylaşımı düzenlemelerinin tamamen başarısız olacağı anlamına gelmemektedir; sadece etkisinin sınırlı olacağı, beklenen düzeyde başarı sağlamayacağı düşünülmektedir. Daha önce başarısızlıkla sonuçlanan güç paylaşımı anlaşmaları, bu tür mekanizmaların Suriye'de barış ve istikrarı güvence altına alabileceğine dair beklentilerin sorgulanmasına neden olmaktadır.

İbrahim Kumek, İstanbul Üniversitesi

İbrahim Kumek, İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (Siyasal) Bölümü'nde doktora adaydır. Lisans eğitimini Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde, yüksek lisansını ise Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü'nde tamamladı. Çalışmalarında; barış ve çatışma araştırmaları, karşılaştırmalı siyaset, siyaset teorisi ve uluslararası ilişkiler konuları üzerine yoğunlaşmaktadır.

X kullanıcı adı: @zamandakiben

To cite this article: İbrahim Kumek, “Kuzeydoğu Suriye’de Güç Paylaşımı Düzenlemesi Barışı Teşvik Edebilir mi?”, 24 Şubat 2025, <https://www.uikpanorama.com/blog/2025/02/24/kdogu-suriye-ikumek/>

Telif@PanoramaGlobal. Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları Panorama dergisine aittir. Aksi belirtilmediği sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK, Global Akademi, Panorama Yayın Kurulu ile editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.